

DOI: <https://doi.org/10.15407/ingedu2024.57.100>

УДК 330.3:338.2:004

JEL: G32, O33, N10, P16

Гуменюк В.В., доктор економічних наук, професор,
професор кафедри туризму, рекреації та регіонального
розвитку, Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8493-4470>e-mail: grc@ukr.net

ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЙ КОНЦЕНТРАЦІЇ КАПІТАЛУ

У статті досліджено еволюцію концепцій концентрації капіталу від класичних підходів, що притаманні традиційній економіці, до сучасних цифрових економічних систем. Проаналізовано основні зміни в підходах до концентрації капіталу, які відбулися під впливом технологічних інновацій, глобалізації, розвитку інформаційних технологій. Застосовано міждисциплінарний підхід до аналізу концепцій концентрації капіталу, який дозволяє врахувати вплив економічних, соціальних і технологічних трансформацій. Обґрунтовано, що концентрація капіталу є фундаментальним процесом, який визначає структуру й функціонування економічних систем на різних етапах їх розвитку. Виявлено основні підходи до оцінки концентрації капіталу в умовах суспільно-економічних трансформацій. Визначено, що зміна парадигм концентрації капіталу вимагає нових підходів до регулювання та державної політики, які враховують специфіку цифрової економіки. Проаналізовано вплив циф-

Ц и т у в а н н я: Гуменюк В.В. Еволюція концепцій концентрації капіталу. *Історія народного господарства та економічної думки України*. 2024. Вип. 57. С. 100–113. <https://doi.org/10.15407/ingedu2024.57.100>

© Видавець Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2024.

Це стаття відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND 4.0 <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.uk>

ISSN 0320-4421. Істор. нар. gospod. ekon. dumki Ukr. 2024. 57

рових платформ на концентрацію капіталу. Ідентифіковано сучасні виклики й можливості, які виникають у контексті цифровізації економіки, окреслено майбутній розвиток концепцій концентрації капіталу. Особливу увагу приділено розробці концептуальної матриці, що відображає взаємозв'язки між основними інституційними чинниками, які впливають на концентрацію капіталу. Доведено необхідність перегляду традиційних економічних парадигм у контексті цифрової трансформації, формування конкурентної політики у сфері концентрації капіталу з метою забезпечення сталого економічного розвитку та соціальної справедливості. Систематизовано теоретичні та методологічні підходи до аналізу концентрації капіталу, які можуть слугувати теоретико-методологічним базисом для подальших наукових досліджень.

Ключові слова: державне регулювання, конкурентна політика, концентрація капіталу, мережева економіка, національна економіка, традиційна економічна система, цифрова економіка, цифрові платформи.

Humeniuk Volodymyr

EVOLUTION OF THE CONCEPTS OF CAPITAL CONCENTRATION

The article studies the evolution of capital concentration concepts, starting from the classical approaches inherent in traditional economics to modern digital economic systems. The author analyzes the main changes in approaches to capital concentration that have occurred under the influence of technological innovations, globalization, and the development of information technology. An interdisciplinary approach to the analysis of capital concentration concepts is applied, which allows taking into account the impact of economic, social and technological transformations. It is substantiated that capital concentration is a fundamental process that determines the structure and functioning of economic systems at different stages of their development. The article identifies the main approaches to assessing capital concentration in the context of socio-economic transformations. It is determined that the change in capital concentration paradigms requires new approaches to regulation and public policy

ISSN 0320-4421. Історія нар. госп-ва та екон. думки України. 2024. Вип. 57

that take into account the specifics of the digital economy. The impact of digital platforms on capital concentration is analyzed. The author identifies the current challenges and opportunities arising in the context of digitalization of the economy and outlines the future development of capital concentration concepts. Particular attention is paid to the development of a conceptual matrix that reflects the relationships between the main institutional factors that affect capital concentration. Proven the necessity of revising traditional economic paradigms in the context of digital transformation and forming a competitive policy in the field of capital concentration in order to ensure sustainable economic development and social justice. The article systematizes theoretical and methodological approaches to the analysis of capital concentration, which can serve as a theoretical and methodological basis for further research.

Keywords: state regulation, competition policy, capital concentration, network economy, national economy, traditional economic system, digital economy, digital platforms.

Постановка проблеми. Концентрація капіталу є стрижневим вектором розвитку економіки, який визначає структуру ринків, конкурентоспроможність підприємств, геополітичну, екологічну, енергетичну, фінансову стабільність соціально-економічних систем. Із розвитком цифрових технологій, глобалізації та інтернаціоналізації бізнесу, активізації тенденцій розвитку сфери послуг відбувається значна трансформація економічних систем, що впливає на управлінські процеси й технології концентрації капіталу. Концентрація капіталу належить до системних економічних процесів, які впливають на структуру галузевих ринків, детермінують розподіл ресурсів, економічне зростання, суспільний добробут, національну безпеку. Розуміння цього процесу ґрунтується на багатовіковій спадщині економічної думки, в яку представники наукової спільноти зробили свій вагомий внесок щодо формування сучасних уявлень про економічну природу концентрації капіталу. Історичний аналіз розвитку концепцій концентрації капіталу дозволяє глибше зрозуміти сучасні економічні процеси та оцінити їх потенційний вплив на подальший розвиток соціально-економічних систем. В умовах інформаційного суспільства, коли традиційні ринкові моделі поступово замінюються цифровими економічними системами, виникає необхідність перегляду й адап-

тації існуючих концепцій концентрації капіталу до вимог існуючого зовнішнього середовища. У зв'язку з цим актуалізується необхідність ретроспективного аналізу концепцій концентрації капіталу з оцінюванням стрижневих чинників трансформації народного господарства: від традиційних до цифрових економічних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові положення і прикладні аспекти концентрації капіталу були предметом досліджень багатьох відомих вчених-економістів, починаючи з класичної економічної теорії та до сучасних концепцій, що враховують вплив інформаційних технологій. У переліку останніх досліджень і публікацій чільне місце займають наукові праці, що розкривають концептуальні підходи до аналізу процесів концентрації капіталу.

С. Квон, Ю. Ма, К. Ціммерман, проаналізувавши особливості формування капіталу в провідних корпораціях США за останнє століття, виявили вектор зростання корпоративної концентрації, що зумовлюється інтенсифікацією технологічного розвитку, розширенням обсягів виробництва матеріальних благ і послуг. Особливо помітним таке зростання стало в промисловому та видобувному секторах до 1970-х років, після чого акценти змістилися на торгівлю і сферу послуг [12, с. 10].

Б. Ласкольс сформулював еколого-енергетичну концепцію концентрації капіталу, що ґрунтується на етичних і моральних принципах, а її цінність визначається балансом між попитом і пропозицією, впливом на енергетичну й екологічну складові соціально-економічного розвитку. Науковець аргументує необхідність розробки ефективних принципів концентрації капіталу для створення дієвого інструменту сталого розвитку економіки. На його думку, такі цінні енергетичні потоки, як сонячна і гравітаційна енергія, є основою для досягнення динамічної ринкової рівноваги й потенціалу негативної ентропії в контексті концентрації капіталу [13, с. 6]. П. Тамбе, Л. Хітт, Д. Рок, Е. Бріньольфссон, оцінивши вплив цифрових платформ на концентрацію капіталу, виявили динаміку зростання домінантності «суперзіркових компаній», що зумовлює активізацію процесів поглиблення економічної нерівності [18, с. 18].

О. Осієвський, Ю. Уманців, Ю. Білявська вважають, що в умовах розвитку інформаційних технологій формування ефек-

тивної цифрової екосистеми стає ключовим інструментом для забезпечення стратегічного розвитку підприємств. Відповідно традиційні бізнес-моделі поступово відходять на другий план, поступаючись місцем інноваційним моделям, які базуються на інтеграції цифрових екосистем, що детермінує процеси концентрації капіталу в майбутньому [16, с. 178]. В. Осецький досліджує тенденції концентрації капіталу в умовах глобальної цифровізації, аналізує міжнародний досвід регулювання цих процесів і робить висновок, що стабілізація безпекової ситуації в Україні сприятиме активізації залучення іноземного капіталу, зростанню ринку та збільшенню кількості міжнародних угод [3, с. 5]. К. Багацька та А. Корбутяк акцентують увагу на тому, що концентрація інвестиційного капіталу створює необхідні умови для технологічного прориву, а домінування високодохідних секторів економічної системи зі значною економічною доданою вартістю є стрижневим чинником структурної трансформації національної економіки [1, с. 249].

О. Журба, Ю. Ясько оцінюють вплив концентрації капіталу в умовах фінансової глобалізації, розглядаючи цей процес як такий, що сприяє економічному зростанню і водночас посилює нерівність; доводять, що ефективна державна політика спроможна обмежувати негативні прояви, забезпечуючи стабільність фінансових потоків і водночас підтримку соціальної відповідальності бізнесу [2, с. 6].

Виокремлення невирішених частин загальної проблеми.

Попри багатовікову історію економічних вчень, а також значні здобутки з розв'язання актуальних проблем концентрації капіталу сучасними науковцями, існують питання, які залишаються недостатньо вивченими. Зокрема необхідно детальніше дослідити, як зміни в економічному середовищі, такі як глобалізація й технологічні інновації, впливають на процеси концентрації капіталу в сучасному світі. Також важливо розглянути, як ретроспективні концепції концентрації капіталу можуть бути адаптовані до аналізу сучасних реалій цифрової економіки.

Метою статті є розроблення теоретичних положень та методологічних підходів, спрямованих на вдосконалення аналізу процесів концентрації капіталу в контексті трансформації суспільних парадигм, пов'язаних з переходом від традиційних до цифрових економічних систем.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких конкретних завдань:

– дослідити еволюцію концепцій концентрації капіталу від класичних підходів традиційної економіки до сучасних цифрових економічних систем;

– обґрунтувати фундаментальну роль концентрації капіталу в структурі й функціонуванні економічних систем на різних етапах їх розвитку;

– систематизувати методологічні підходи до діагностування концентрації капіталу й розробити матрицю його інституційних детермінант.

Виклад основного змісту дослідження. Генезис наукового концепту концентрації капіталу займає важливе місце в історії економічної думки, а його розвиток можна простежити через внесок видатних економістів.

Вільний ринок як саморегулятивна економічна система, на думку А. Сміта, завдяки своїй здатності ефективно здійснювати обмін і сприяти розподілу економічних ресурсів між агентами економічного середовища забезпечує формування необхідних обсягів капіталу; водночас конкуренція як один із основних стабілізаційних механізмів має вирішальне значення для запобігання надмірній концентрації капіталу [4, с. 63]. Концентрація капіталу, яка детермінує розподіл національного багатства і по суті визначає соціально-економічну структуру суспільства, на думку Дж. Мілля, спричиняє зростання економічної нерівності, проте водночас є стрижневим фактором економічного розвитку, оскільки капітал використовується для інвестування у виробництво матеріальних благ [15, с. 161].

Й. Шумпетер підкреслював вирішальне значення інноваційного підприємництва, яке не лише стимулює економічне зростання, але й сприяє перерозподілу капіталу, що зумовлює структурно-інституційні зрушення в економічній системі. Концентрація капіталу є наслідком інноваційної діяльності підприємців, які створюють нові ринки та витісняють менш ефективних конкурентів. Вона має позитивний вплив на економічний прогрес, сприяючи акумуляції ресурсів, необхідних для інновацій та технологічного розвитку [6, с. 156].

Досліджуючи регулятивні аспекти стимулювання економічного розвитку, А. Маршалл наголошував, що концентрація капі-

талу в корпоративних структурах сприяє економії на масштабах виробництва, що, у свою чергу, підвищує продуктивність праці й знижує витрати. Водночас учений акцентував на потенційних ризиках монополізації ринку через надмірну концентрацію капіталу, наголошував на важливості державного регулювання для підтримання конкуренції та забезпечення справедливих умов на ринку [14, с. 395].

Розглядаючи макроекономічні аспекти концентрації капіталу, Дж. Кейнс зосередив увагу на важливості інвестиційного попиту для забезпечення повної зайнятості й економічного зростання в національній економіці. Учений наголошував, що концентрація капіталу забезпечує основу розвитку економічної системи держави через стимулювання інвестицій, однак в умовах недостатнього сукупного попиту наявні процеси економічної нестабільності. Відповідно існує необхідність державного втручання для регулювання економічних циклів і запобігання негативним наслідкам концентрації капіталу з урахуванням рентного підходу [11, с. 111–115].

Економічна природа концентрації капіталу тісно пов'язана з проблематикою соціальної нерівності та взаємозв'язком ринкової кон'юнктури з економічними циклами. М. Калецький стверджував, що в умовах капіталізму цей процес є неминучим, оскільки великі підприємства прагнуть монополізувати ринки, створюючи суттєві бар'єри для входу нових учасників. Така монополізація сприяє зростанню прибутків монополій за рахунок обмеження заробітних плат і скорочення споживчого попиту, що посилює соціальну нерівність. Крім того, вчений звертав увагу на політичні наслідки концентрації капіталу, підкреслюючи, що в умовах державного регулювання економіки зосередження ринкової влади в руках вузького кола осіб створює передумови для нестабільності. М. Калецький наголошував на тому, що така ситуація може призвести до стагнації економіки, оскільки монополістичні структури часто не зацікавлені в інноваціях і розвитку, що в підсумку негативно впливає на загальний стан економічної системи [10, с. 47–49].

Ідея обмеження державного втручання в економіку знаходить своє обґрунтування в підходах, які підкреслюють саморегулятивний потенціал ринку. Відповідно до цієї концепції, концентрація капіталу є природним наслідком ринкових процесів, що

сприяє координації економічного розвитку. Водночас, існує ризик трансформації конкурентної системи в «монополістичний капіталізм», що, своєю чергою, призводить до неефективного використання капіталу. Такий концепт аналізував Ф. Хайєк, застерігаючи від надмірного впливу держави на ринкові процеси, що може спотворювати ринкові сигнали, призводити до неефективного використання капіталу [9, с. 49].

Традиційні підходи до формування концепцій концентрації капіталу внесли значний вклад у розуміння того, як капітал концентрується в руках великих підприємців і компаній в народному господарстві. Конкуренція, інновації, економічні цикли, державне регулювання розглядалися як стрижневі передумови, чинники, рушійні сили процесів концентрації капіталу. Однак ці підходи переважно фокусувалися на фінансовому капіталі, промисловому виробництві, національних ринках, що робить їх обмеженими для аналізу сучасних цифрових економік.

Процеси концентрації капіталу значною мірою залежать від інституційних чинників. Т. Пікетті зазначає, що без активного державного втручання та ефективних перерозподільчих механізмів концентрація капіталу має тенденцію до зростання, що посилюватиме економічну нерівність і викликатиме соціальну напругу в суспільстві. Він акцентує увагу на необхідності прогресивного оподаткування й міжнародної координації для пом'якшення цих негативних тенденцій [17, с. 515–516].

В умовах глобалізації капітал концентрується у транснаціональних корпораціях, які здатні діяти поза межами національних держав, використовуючи свою економічну потужність для впливу на політичні та економічні рішення регуляторів. З. Бауман підкреслює, що така концентрація капіталу не лише посилює економічну нерівність, але й призводить до девальвації традиційних суспільних інституцій. Внаслідок цього капітал стає все більш мобільним, переміщуючись у пошуках найвигідніших умов, тоді як державні регулятори національних економічних систем втрачають потенціал ефективного публічного управління, контролю й адміністрування, що спричиняє зростання соціальної напруги, дестабілізацію [7, с. 39].

Процеси концентрації капіталу в умовах розвитку мережевої економіки набувають особливого значення в сучасному глобалізованому світі. Капітал все більше зосереджується у великих

інформаційних мережах, які мають монопольний контроль над доступом до інформації, технологій та цифрових платформ. Ця концентрація створює нові економічні й соціальні структури, де влада й нерівність базуються не лише на фінансових ресурсах, але й на контролі над інформаційними потоками. М. Кастельс підкреслює, що така нова форма концентрації капіталу кардинально змінює економічний ландшафт, впливаючи на способи виробництва, розподілу, споживання ресурсів. У цьому контексті нерівність стає ще більш вираженою, оскільки ті, хто контролює інформаційні мережі, отримують непропорційно велику частку ринкової влади. Така ситуація загострює соціальні конфлікти і ставить під сумнів здатність традиційних механізмів регулювання ефективно реагувати на виклики, що виникають у новій цифровій економіці [8, с. 77–98].

Економічні системи проходять через різні етапи розвитку, кожен з яких характеризується особливими умовами й специфічними механізмами регулювання концентрації капіталу. Водночас інституційні чинники, такі як конкурентна політика і рівень регуляторного потенціалу ринків, мають суттєве значення для визначення траєкторії концентрації капіталу. Матриця еволюції концепцій концентрації капіталу (рис. 1) відображає взаємозв'язок між типами економічних систем та інституційними чинниками, що впливають на процеси концентрації капіталу.

Аналіз представленої матриці дозволяє зробити висновок, що еволюція концепцій концентрації капіталу значною мірою залежить від взаємодії економічних систем та інституційних чинників. Наприклад, у традиційній економіці регулятивний потенціал ринків та ефективна конкурентна політика сприяли обмеженню монополізації та забезпеченню стабільного розподілу капіталу. Проте в умовах глобалізованої економіки, де домінують транснаціональні корпорації, спостерігається посилення концентрації капіталу, що призводить до його відтоку з національних економік і зростання соціальної нерівності. Цифрова економіка створює нові виклики, пов'язані з монополізацією ринків цифрових технологій, тоді як мережева економіка пропонує можливості для децентралізації й обмеження концентрації капіталу через використання нових технологічних рішень.

Еволюційний вектор	Інституційне середовище		Інституційний вектор	
	Регульовані ринки зі значним потенціалом конкурентної політики	Лібералізовані ринки з низьким інституційно-регулятивним потенціалом	Глобальна економічна інтеграція	Цифровізація економіки в умовах глобалізації
Традиційна економіка	Ефективне обмеження монополій; стабільний розподіл капіталу.	Зростання ризику монополій; підвищення нерівності.	Вплив транснаціональних корпорацій на національні ринки; посилення конкурентного тиску.	Прелімінарна цифровізація ринків; поступове зростання концентрації цифрового капіталу.
Глобалізована економіка	Міжнародна координація політики щодо концентрації капіталу; зниження нерівності.	Лібералізація ринків сприяє концентрації; соціальна напруга.	Концентрація капіталу в транснаціональних корпораціях; відтік капіталу з національних економік.	Зростання впливу глобальних цифрових гігантів; дестабілізація національних інститутів.
Цифрова економіка	Цифрові цінності та їх усвідомлення суб'єктами ринку. Регулювання цифрових монополій; захист конкуренції.	Ризик монополізації ринків технологічними гігантами; нерівний доступ до цифрових ресурсів.	Швидка мобільність капіталу; глобалізація цифрових ринків.	Концентрація контролю над даними та платформами; посилення економічної нерівності.
Мережева економіка	Використання децентралізованих технологій для підтримки конкуренції; обмеження концентрації.	Лімітована децентралізація; концентрація контролю над мережевими ресурсами.	Контроль над глобальними інформаційними потоками; вплив на політичну стабільність.	Поява нових бізнес-моделей; зменшення концентрації капіталу через децентралізацію.

Рис. 1. Матриця інституційних детермінант концентрації капіталу
Джерело: розроблено автором.

У сучасних умовах концентрація капіталу здійснюється не лише через злиття та поглинання, а й завдяки створенню конгломератів, які поєднують ієрархічні та мережеві структури. Як зазначають Н. Супрун та Т. Сливка, «внаслідок поєднання переваг потужних корпорацій з можливостями малого і середнього бізнесу відкриваються нові перспективи для їхньої спільної діяльності» [5, с. 214]. Такий підхід сприяє оптимізації управлінських і виробничих процесів, що підвищує гнучкість компаній та їх здатність адаптуватися до глобальних викликів. Інтеграція малого та середнього бізнесу в мережі транснаціональних корпорацій посилює їх ринкову владу, дозволяючи збільшити вплив на процеси концентрації капіталу.

Однією зі стрижневих особливостей цифровізованих економічних систем є те, що в них капітал все частіше проявляється у нематеріальних формах, таких як інформація, інтелектуальна власність, технологічні платформи. Це зміщує фокус від традиційних форм капіталу до цифрового, створює нові виклики для регулювання, оскільки традиційні методи контролю за концентрацією капіталу стають менш ефективними в умовах цифрової економіки. З розвитком цифрових технологій відбувається значна трансформація ринкових структур. Зокрема цифрові платформи, такі як Meta (Facebook, Instagram, WhatsApp), X (Twitter), Telegram, Google, YouTube, Netflix, TikTok, характеризуються глобальним впливом на поведінкову економіку, залучають мільйони споживачів, демонструють нові форми концентрації капіталу, що базуються на контролі над цифровими даними, інфраструктурою, мережевими ефектами.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Еволюція концепцій концентрації капіталу відображає складний процес змін в економічних системах, спричинених зростанням ролі цифрових технологій, глобалізацією й трансформацією економічних структур. Наукова новизна результатів проведеного дослідження полягає в поглибленні розуміння сучасних тенденцій у концентрації капіталу в умовах глобалізованої цифрової економіки, аналізу процесів адаптації традиційних економічних теорій до реалій цифрової економіки, що вимагає перегляду фундаментальних підходів до аналізу концентрації капіталу.

Перспективи подальших досліджень – у вивченні міжгалузевих аспектів концентрації капіталу; аналізу впливу міжнародної

економічної політики на процеси концентрації в умовах глобальної конкуренції; розробці інтегративних моделей, які зможуть адекватно враховувати вплив ключових показників ефективності концентрації капіталу з урахуванням ціннісно-орієнтованого підходу.

Список використаних джерел

1. Багацька К., Корбутяк А. Концентрація інвестиційного капіталу в угодах злиття і поглинання: передумови до технологічного прориву. *Інноваційна економіка*. 2024. № 1. С. 246-252. URL: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/1211/1310>; <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2024.1.28>.
2. Журба О., Ясько Ю. Концентрація капіталу в умовах фінансової глобалізації. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-43>
3. Осецький В. Концентрація капіталу: сучасні тенденції та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-113>.
4. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй. Київ: PortRoyal, 2001. 594 с. URL: <https://t1p.de/cyc3x>.
5. Супрун Н., Сливка Т. Інноваційна діяльність корпорацій як чинник економічного розвитку. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2014. № 1. С. 210-221. URL: <https://t1p.de/i4wjd>.
6. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. Київ: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2011. 242 с.
7. Bauman Z. *Liquid Modernity*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, 2013. 240 p. URL: <https://t1p.de/4dppu>.
8. Castells M. *The Rise of the Network Society*. Oxford: Wiley-Blackwell, 2010. 597 p. <https://doi.org/10.1002/9781444319514>.
9. Hayek F.A. *The Road to Serfdom*. London: Routledge, 1944. 249 p. URL: <http://digamo.free.fr/roadto.pdf>
10. Kalecki M. *Kapitalizm, dynamika gospodarcza*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1980. 670 p.
11. Keynes J.M. *The General Theory of Employment, Interest, and Money*. New York: Cambridge University Press, 2013. 356 p. URL: <http://tankona.free.fr/keynescw29.pdf>.

12. Kwon S., Ma Y., Zimmermann K. 100 Years of Rising Corporate Concentration. *SSRN Electronic Journal*. 2023. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3936799>.
13. Lascols B. Capital and entropy: proposed principles for an environmental economic. *Social Science Research Network*. 2024. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4735103>.
14. Marshall A. Principles of Economics. Eighth Edition. London: Macmillan & Co., 1890. URL: <http://digamo.free.fr/marshall90.pdf>.
15. Mill J.S. Principles of Political Economy with Some of Their Applications to Social Philosophy. Toronto & London: University of Toronto Press Routledge & Kegan Paul, 1965. 544 p. URL: <https://t1p.de/7deso>.
16. Osiyevskyy O., Umantsiv Y., Biliavska Y. Digital Ecosystem: A Mechanism of Economic Organization of Enterprises of the Future. *Rutgers Business Review*. 2024. Vol. 8, No. 2. P. 175-194.
17. Piketty T. Capital in the Twenty-First Century. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press, 2014. 704 p. URL: <https://t1p.de/eko8v>; <https://doi.org/10.4159/9780674369542>.
18. Tambe P., Hitt L., Rock D., Brynjolfsson E. Digital Capital and Superstar Firms. *National Bureau of Economic Research*. 2020. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w28285/w28285.pdf; <https://doi.org/10.3386/w28285>.

References

1. Bagatska, K., Korbutiak, A. (2024). Concentration of investment capital in a mergers and acquisitions prerequisites for a technological breakthrough. *Innovatsiina ekonomika - Innovative economy*, 1, 246-252. Retrieved from <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/1211/1310>; <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2024.1.28> [in Ukrainian].
2. Zhurba, O., Yasko, Y. (2024). Concentration of capital in the context of financial globalization. *Ekonomika ta suspilstvo - Economy and society*, 60. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-43> [in Ukrainian].
3. Osetskiy, V. (2024). Concentration of capital: current trends and development prospects. *Ekonomika ta suspilstvo - Economy and society*, 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-113> [in Ukrainian].
4. Smith, A. (2001). *The welfare of nations. An Inquiry into the Nature and Causes of the Welfare of Nations*. Kyiv: PortRoyal, Retrieved from <https://t1p.de/cyc3x> [in Ukrainian].

5. Suprun, N., Slyvka, T. (2014). Innovative activities of corporations as a factor of economic development. *Teoretychni ta prykladni pytannia ekonomiky - Theoretical and applied issues of economics*, 1, 210-221. Retrieved from <https://t1p.de/i4wjid> [in Ukrainian].
6. Schumpeter, J. (2011). *The Theory of Economic Development: A Study of Profits, Capital, Credit, Interest, and the Economic Cycle*. Kyiv: Vydavnychi dim 'Kyievo-Mohylianska akademiia' [in Ukrainian].
7. Bauman, Z. (2013). *Liquid Modernity*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons. Retrieved from <https://t1p.de/4dppu>.
8. Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society*. Oxford: Wiley-Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781444319514>.
9. Hayek, F.A. (1944). *The Road to Serfdom*. London: Routledge. Retrieved from <http://digamo.free.fr/roadto.pdf>.
10. Kalecki, M. (1980). *Kapitalizm, dynamika gospodarcza*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe [in Polish].
11. Keynes, J.M. (2013). *The General Theory of Employment, Interest, and Money*. New York: Cambridge University Press. Retrieved from <http://tankona.free.fr/keynescw29.pdf>.
12. Kwon, S., Ma, Y., Zimmermann, K. (2023). 100 Years of Rising Corporate Concentration. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3936799>.
13. Lascols, B. (2024), Capital and entropy: proposed principles for an environmental economic. *Social Science Research Network*. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4735103>.
14. Marshall, A. (1890). *Principles of Economics*. Macmillan & Co. Retrieved from <http://digamo.free.fr/marshall90.pdf>.
15. Mill, J.S. (1965). *Principles of Political Economy with Some of Their Applications to Social Philosophy*. Toronto & London: University of Toronto Press Routledge & Kegan Paul. Retrieved from <https://t1p.de/7deso>.
16. Osiyevskyy, O., Umantsiv, Y., Biliavska, Y. (2024). Digital Ecosystem: A Mechanism of Economic Organization of Enterprises of the Future. *Rutgers Business Review*, 8(2), 175-194.
17. Piketty, T. (2014). *Capital in the Twenty-First Century*. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press. Retrieved from <https://t1p.de/eko8v>; <https://doi.org/10.4159/9780674369542>.
18. Tambe, P., Hitt, L., Rock, D., Brynjolfsson, E. (2020). Digital Capital and Superstar Firms. *National Bureau of Economic Research*. Retrieved from https://www.nber.org/system/files/working_papers/w28285/w28285.pdf; <https://doi.org/10.3386/w28285>.

Стаття надійшла до редакції 20 серпня 2024 р.